

0 8 1 2

A Magyar Hírlap hétfői melléklete
2017. augusztus 12.
Szerkesztette: Petán Péter
Művészeti vezető: Salát Zalán Péter

E z ü s t e m b e r

Guillaume Apollinaire: A Mirabeau-híd

*A Mirabeau-híd alatt fut a Szajna
S szerelmeink
Emléke mért zavar ma
Mi volt az öröm ráadás a jajra*

*Jöjj el éj az óra verjen
Száll az idő itthagym engem*

*Kéz kézben nézz szemembe s közbe tudnám
Hogy karjaink
Hídja alatt a hullám
Fut az örök tekinteteket unván*

*Jöjj el éj az óra verjen
Száll az idő itthagym engem*

*Mint ez a víz elfolyó messzeség lett
A szerelem
Milyen lassú az élet
S milyen erőszakosak a remények*

*Jöjj el éj az óra verjen
Száll az idő itthagym engem*

*Jön napra nap új év válik tavalyra
Nincs ami a
Szerelmet visszacsolja
A Mirabeau-híd alatt fut a Szajna*

*Jöjj el éj az óra verjen
Száll az idő itthagym engem*

(Vas István fordítása)

Morális értékek

**Kamuti Jenő édesanyja döntéseiről, az álmairól
és a sport jövőjéről**

„Betakarítjuk, amit vetettünk”

Harmincöt évvel ezelőtt mindketten egy Olümpiában rendezett konferencián jártunk, és hazafelé megálltunk a delphoi jósdánál. Közélemben, egy teljesen kihalt, meredek hegyoldal mentén megfürdöttünk a tengerben. A vízben úsztunk, amikor a magas partról in-tegetett felénk valaki. Hihettük, hogy rossz helyen fürdőzünk. De nem. A görög fiatal-ember azt kiabálta, akarunk-e majd ebédelni. Ebédelni? Ezen a kihalt helyen? – néztünk egymásra. Aztán rábólintottunk. Pillanato-ron belül asztal kerekedett, hal és bor, mint a mesében, és mi falatozni kezdtünk. Amikor ismét a tengerbe ugrottunk, Kamuti Jenő azt kezdte kiabálni: „Boldog vagyok! Boldog va-gyok!” Most, amikor három és fél évtizeddel később a Nemzetközi Fair Play Bizottság elnö-ke, a nemzet sportolója évei számát tekintve jelentős állomásához érkezett, kíváncsi vol-tam, boldog-e ma is?

– Legendás ház volt a Ráday utca 49.

– A sport szemszögéből az, mert többen let-tünk válogatottak abból a budapesti bérház-ból. Velem kezdődött minden, az öcsém-mel folytatódott, aztán Fenyvesi Csaba is megmu-tatta oroszlánkörmeit, és Gulácsy Feri ifjúsá-gi kardvilágbajnok lett. Amikor hazajöttem a müncheni olimpiáról, ahol én ezüstérm-et sze-reztem, Csaba pedig aranyat, a későbbi géppel érkező Fenyvesi így szólt hozzám: „Gondol-tam, hogy mire hazajövök, már kint lesz egy emléktábla a 49-es ház falán...” Lehet, hogy egyszer be is következik...

– Mit örökölt a szüleitől? A tőlük kapott ge-netikai anyagban, a DNS-ben mi volt?

– Nagyon sok minden. Édesapámtól a követ-kezetes és pontos munkát örökölttem, a kitö-rési vágyat, hogy valami olyan vigyek véghez az életben, ami nyomot hagy, hogy értékelni tudjam, hol a helyem a világban; édesanyám-

tól a szenvedély épült belém, a hit. S ahogy öregszem, egyre erősebb bennem a hit, el-sősorban Istenben. Amióta az eszemet tu-dom, református, istenfélő embernek tartom magam, így neveltek bennünket. A Biblia az asztalon volt. Az ötvenes években is jártunk templomba, és a vasútnál dolgozó apám letar-toztatásakor, 1957-ben szintúgy.

– A nagyszüleitől nem beszélt soha, talán nem is kérdezték. Mit kell tudni róluk és az ősről?

– Édesapám Hajdú-Bihar megyében, egy hat-nyolcezer lélekszámú nagyközségben, Konyáron született, a román határhoz közel. Sok erdélyi szász települt át ide. A település református templomának archívumából há-moztam ki, hogy a kamutiak ősei Erdélyből jöttek 1560-ban. Egy Kamuti József nevű ló-csiszár dolgozott Konyáron. Apai nagyapám végtelenül imádnivaló ember volt, nagyon

szerettem, nyolcéves koromtól sokáig minden nyarat nála töltöttünk az öcsém-mel. Nagy-apám szeretette meg velem az állatokat, a mezőgazdasági munkát. Felmerült, hogy ag-rármérnök leszek, de erősebb volt bennem a gyógyítási vágy.

– Kitől kapott még útravalót, de úgy is fo-galmazhatok, hogy a szülein kívül ki volt a hasznára?

– Elsősorban Bay Bélát emelem ki, az erdélyi földesurat, akivel rengeteg időt töltöttem együtt, és ezek az időtöltések nemcsak a ví-vás szakmai dolgait érintették mester és ta-nítvány között, hanem emberileg is formáltak. Beleszóttam az oktatásba a műveltséget; köny-veket adott a kezembe, például Borisz Pasz-ternak Nobel-díjas orosz költő és író Zsivago doktor című világhírű regényét.

**„Ma nem mondani be tust, holnap váltót hamisít.” Elgondolkoztató,
hogy ma már a kis csalások nem számítanak bűnnek**

Fotó: Hegedüs Róbert

Folytatás az I. oldalról

Felnyitotta a szememet a két világháború közötti Horthy-rendszer ellentmondásairól, a valóságról. Egy történet Bay Bélával kapcsolatban. Amikor 1957-ben, a moszkvai világdíák-játékokon első felnőtt versenyemet megnyertem, egy pohár pezsgőtől becsiptem, és letegeztem a Mestert. Nem szolt egy szót sem, de láttam, hogy megdöbben. Utána rögtön rájöttem, hogy bakot löttem, és soha többet meg sem próbáltam letegezni. Maradt a „Béla bácsi, tessék szíves lenni...” Később a sors sok mindenben összehozott minket. Annyira bízott bennem, hogy amikor rákos beteg lett, engem kért meg, hogy operáljam meg. Nem tudtam, hogy elvállaljam-e, hiszen már családtagnak számított, de annyira ragaszkodott hozzá. A műtét sikerült, és még élt utána pár évig. Kilencvenkét éves korában halt meg.

– *Egyesületében, a BVSC-ben volt egy legendás szakosztályvezető: Nedeczky László. Amikor meghalt, egy stílus szállt sírba vele. Őt még minden társadalmi szinten fogadták, rangja volt, hitele, ő még válaszolt a levelekre, ismerte a köszönöm szót, még becsülte az újságírók munkáját.*

– Laci bácsi valóban legendás sportvezető volt, akitől felsőfokú diplomáciát is lehetett tanulni. Azt hiszem, tőle hallottam például, hogy kétszer is gondolt meg, mielőtt nem mondasz semmit. A diplomácia felét az teszi ki, hogy az ember semmit sem mond, különösen, ha beszél. Bay Béla is hozzátette a maga aforizmáját: „Úgy kell cselekedned, hogy borotválkozás közben ne köpd magad szembe.” Alkalmasint nem vagyok forradalmár típus, hanem a kompromisszumos megoldásokra törekszem. Nedeczky Laci bácsinak közösséget összetartó ereje volt, amikor gyerek voltam, és később, versenyző koromban is. Ő kezdeményezte a BVSC-ben a Jó tanuló, jó sportoló elismerést és a vasutas bajnokságot Miskolcon, Szegeden, Pécsen. Nagyszerű versenyek voltak ezek. A Balaton-bajnokságról és a Tokaj expresszről nem is beszélve.

– *Minek tulajdonítja, hogy vívó lett? Mi ennek a története?*

– Édesanyám döntötte el. Hál' istennek ebben is jól döntött, mert sok mindenben nála volt a kormánykerék. Őten voltak testvérek. Édesapámék ketten voltak, de csak ő tanult tovább, közgazdasági főiskolát végzett. A testvére a kisbirtokon gazdálkodott tovább. Édesanyám 1937-ben elment az édesapámmal a debreceni Aranybika Szálló vívóbemutatójára, ahol Kabos, Gerevich, Kovács egy elegáns galavacsora közben villogtatta kardját. Akkor már áldott állapotban volt velem az édesanyám. Azt mondta apámnak, hogy ha fiuk születik, vívót fognak belőle nevelni, mert ez szép, fehér, úri sport. Három-négy éves lehettem, amikor már fakanállal imitáltuk a vívást anyámmal a konyhában. A debreceni iskolások és a kollégium után, Pestre kerülésünk először az OSC fogadott be bennünket, a debreceni Lokomotív versenyzőit, a nagyszerű Szabó Laci bácsival az élen, a legendás Semmelweis utcai terebben. Aztán tizenegy éves koromban Nedeczky Laci bácsi átcsábított a későbbi BVSC-be.

– *Felmerült önben, hogy édesanyja milyen szerencsésen döntött a vívás mellett, amelyhez – mint kiderült – volt érzéke. Hiszen mondhatta volna azt is, hogy úszó legyen.*

– Sokszor végiggondolom az életemet. Igen, szerencsés döntés volt, hogy édesanyám a vívásra szavazott. Nem felejttem meg azt a pillanatot, amikor alakulhatott volna másképpen is. Kaphatott volna az életem más irányt is. De nem kapott! Ez a mai napig egyfajta nyugalmat ad nekem, amikor válaszút elé kerülök, hogy adottságomhoz mérten erre menjek vagy arra, így döntsek vagy úgy. A nyugalmamat megerősíti a hitem, mert bármilyen rosszul alakulnak néha a dolgok, egy belső sugallat azt mondatja velem, hogy előbb-utóbb jóra fordul mindaz, ami tegnap gond volt. A számos történet közül álljon itt egy. Mexikóvárosban volt az olimpia 1968-ban. Négy évvel korábban, Tokióban ötödik lettem. Már orvos voltam. Abba akartam hagyni a vívást.

De a feleségem, Liza, aki szintén orvos volt, s akinek nagyon sokat köszönhetek a sportban és az életben, rábeszélte Bay Bélát, hogy versenyezzek tovább. Úgy készültem tehát Mexikóra, hogy megcéloztam a dobogót. A selejtezőből ranglista elsőként jutottam tovább. A ranglista harminckettedik helyezéssel, az osztrák-német Loserttel vívtam a 16-ba jutásért, és kikaptam. A vigaszágra kerültem, ami azt jelentette, hogy öt vívót meg kell vernem másnap ahhoz, hogy a döntőbe kerülhessek.

– *A lehetségest gyakran hívják lehetetlennek, amivel az ember gyakran találkozik. „Csak azok számára lehetséges a lehetetlen, akik megpróbálkoznak a képtelennel” – mondta Einstein.*

– Valahogy így voltam én is. Egyedül egy kis magyar a világ végén, aki négy éven keresztül készült arra, hogy a dobogóra álljon. Egyedül bókláztam hazafelé, és sok minden jutott az eszembe. Nem beszéltem senkivel, a saját gondolataimmal voltam tele. Az olimpiai faluban beleütköztem egy azték stílusú templomba, amelyet az ökömenizmus jegyében emeltek. Először láttam egy ilyen templomot. Bementem. Késő délután volt, egyedül ültem a padban. A gondolataimba merültem és imádkoztam. Egy idő után elmondhatatlan nyugalom szállt meg, és biztos voltam abban, hogy másnap jól fogok vívni. Nyugodtan aludtam, ami ilyenkor lehetetlen. Másnap öt korábbi világbajnokot kellett megvernem. Szoros 5:4-ekkel, de sikerült! A döntőbe jutottam és holtverseny után ezüstérmes lettem. Ennek is van egy külön története, de erről majd máskor.

– *Beszéljünk egy kicsit az orvoslásról. Nem csodálkoznék, ha ebben is az édesanyja keze lett volna benne.*

– Ha valaki tudja, hogy kik vagyunk, milyen tulajdonságaink vannak, az az édesanya, mert ő hordta méhében a magzatát. Csak oda kell figyelnie. Nálunk minden percre odafigyelt. Mi az, amivel jó irányba tud bennünket terelni és nevelni. Gyerekkorunktól kezdve éreztük öcsémmel együtt, hogy apánk el van foglalva a munkával, családfenntartó volt – nota bene munkás-paraszt származása is segítette az előrejutásban, egy időben a 2-es számú Kandó-mozdonyt vezette, ami óriási dolog volt –, és édesanyánk szárnyai alatt vagyunk. Felismerte, hogy nekem örömet jelent, ha másoknak örömet szerzek. Az első megközelítés az volt elemista koromban, hogy lelkész legyek. Utána észrevette, hogy egy fejlődési rendellenességgel született osztálytársammal milyen sokat vagyok együtt. Dekázunk és játszadozunk. A szomszédban lakó tüdőbeteg Dózsa néniem milyen sokat segíték. És ekkor hangzott el a jövőbe repítő mondat. Az édesanyám azt mondta: „Tulajdonképpen orvos is lehetnél...” Mert ugyanaz az empátiikus készség szükséges mindkét hivatáshoz. Mostanában fogalmazódott meg bennem édesanyám ráérzése, hogy miért nincs különbség a lelkész vagy pap, illetve az orvos között: mindkettő ugyanis a szenvedő emberen próbál segíteni. Az egyik a lélek gyógyítója, a másik a testé. Egész életemre jellemző – és ezt nagyképűség nélkül állítom –, hogy akkor vagyok boldog, ha valaki kér, és én adhatok neki.

– *Megfigyeltem, hogy nehezen tud nemet mondani.*

– Így van. Amikor a rendszerváltozás idején lehetőség nyílt arra, hogy a MÁV Kórház dolgozói maguk közül válasszanak vezetőt, főigazgató főorvost, és ne „ejtőernyős” kerüljön oda, rám esett a választás. Megígérték, hogy mindenben segítenek, és be is tartották a szavukat. Egyetlenegy hibám volt, amit nem tudtam leküzdeni magamban: nem tudtam kirúgni senkit. Belebetegedtem volna. Azaz-hogy egyetlen kollégát mégis elküldtem, aki egy szegény embertől, egy bakter feleségétől komoly pénzt kért a gyógyításért.

– *Adódik a kérdés, hogy miért a sebészetet választotta?*

– Valahogy a nőgyógyászat felé vonzódtam. Sebész barátom és versenyzőtársam a BVSC-ben, Versényi Lajos – a művész, ren-

dező és színészpédagógus Versényi Ida testvére –, aki mentorom volt, mondta: „Ha jó szülés-nőgyógyász akarsz lenni, először meg kell tanulnod operálni.” Rábeszélte, s én hittem neki és nem csalódtam, hogy sebésznek álljak. Aztán beleszerettem a sebészetbe. Aki egyszer „beleszagolt a hasba”, és ott valamit rendbe hozott, összerakott, és utána a beteg szaladva hazament, az nehezen fordul más irányba. A sebészetben gyors sikerek vannak, míg a szakma egyéb területein lassabb lefolyású a gyógyulás.

– *Rájött, hogy „jó keze van”?*

– Igen. Alkalmas a kezem a feladatokra. Nem durván fogom meg az élő szerveket. Talán a vívásból hoztam magammal a koncentrációt is. Azt hiszem, a kettő hatott egymásra. Versényi Lajos, aki a második világháború alatt kint dolgozott Franciaországban, azt is mondta nekem, mikor látta, hogy a sebészetet választottam, hogy meg kell tanulnom a francia iskolát. Tudniillik én a német, az angol, az amerikai iskolán nevelkedtem az egyetemen. Tényleg, a franciák másképpen operálnak, mint amit elsajátítottam, más a szemlélet, a beteggel való viszony. Így kerültem ki egy évre Bordeaux-ba, ösztöndíjjal. A tanulmányút meghatározta további pályafutómat. Újdonságokat hoztam haza, például a laproszkópos műtétet, az első ilyen én szerveztem meg, de nem volt könnyű elfogadtatni. Erre is büszke vagyok.

– *Meggyőződésed, hogy sok nehéz eset és dráma is kísérte orvosi pályáját. Hogyan viszonyult a halálhoz az az ember, akinek többször kellett szembenéznie vele?*

– Nehezen viseltem, ma is beleborzongok abba, ha valaki meghal. Végtelenül tiszteltem az intenzív osztályon dolgozó orvoskollegákat, ahová utolsó lehetőségként kerülnek a betegek. Sokszor visszaadják az életet nekik, de sokszor nem sikerül. Hogy mennyire hordozom magamban ezeket az eseteket, erre vonatkozóan hadd mondjam el: ha egy héten kétszer, háromszor álmodom, amikor meg tudom csinálni, és van, amikor felébredek arra, hogy nem. Ugyanakkor pedig furcsa módon úgy ismernek a barátaim, hogy alapján véve optimista ember vagyok.

– *Szakadék láttán ki a mélységre gondol, ki a hídra.*

– Én a hídra. De a halált nagyon nehéz elviselni. Vannak betegek, akiket soha nem felejt el az ember, és vannak műtétek, amelyek az álmokban visszajárnak.

– *A vívóösrörték is előjönnek az álmaiban?*

– Igen. Főleg a kudarcok. Sokszor megkérdezik, nem zavar-e, hogy nem lettem olimpiai bajnok, „csak” kétszeres ezüstérmes és csapatvilágbajnok. Őszintén mondom: nem zavar. És boldog vagyok ma is az eredményeim miatt, ahogy annak idején is az voltam. A kérdés túldimenzionált. Egyetlen esetben sem éreztem azt, hogy méltatlan vívó nyert előttem. Elismertem. De az akció, amit véghezvittem, a butaság, amiért a második helyre szorultam, álmomban is előjön.

– *Vannak, akik belebetegednek. Életüket teszi tönkre a kudarc. Sebes Gusztáv a halottas ágyán is azt suttozta, hogy ha Puskás gólját megadják a világbajnoki döntőn...*

– Nekem segített feldolgozni az ezüstöket, hogy orvos voltam, hogy az anyám, a feleségem, a gyerekeim, az öcsém mellettem álltak.

– *Milyen elgondolkodtató, hogy ön, aki sokszor nézett szembe a halállal, sok esetben temetői búcsúztatókat is mondott.*

– Ez sem könnyű. Nekem kellett elbúcsúztatnom például a nagy kardtriasz tagjait: Gerevichet, Kovács Pált és Kárpáti Rudit. Beczelly, aki hozzájuk tartozott, de nem volt velük annyira jóban, halála közeledtével szintén engem kért meg a búcsúztatóra. „Ne a többiek!” – így mondta. A legutolsó nekrológót a

súlyemelő Földi Imike temetésén mondtam, akit nagyon szerettem. A kisembert, akinél én is magasabb voltam. Sokat beszélgettünk az edzőtáborozások során, Tatán, felnéztem rá. Tiszteltem. Volt, amit a lábmunkájából loptam el. Amikor meghalt, és szóba került az én nevem is a Nemzet Sportolója cím megszavazásakor, eszembe jutott, hogy a Francia Tudományos Akadémián van egy szokás, amelynek értelmében a halott helyébe lépő új tagnak a korábbi akadémiai tag múltját kell értékelnie székfoglalójakor. Szerettem volna én búcsúztatni, de nem tolokodtam. Amikor aztán felkért a család, elvállaltam. Előzőleg leírtam, hogy mit akarok majd felolvasni. Egyszerű, szép temető fogadta Tatán azokat, akik Imit utolsó útjára elkísérték. Amikor a mikrofonhoz léptem, Isten tudja, miért, mégsem vettem elő a leírt szöveget, hanem spontán mesélni kezdtem életünk nagy pillanatairól, közös emlépeinkről. Nem én tehetek róla, de azt hiszem, jól sikerült a búcsúztató. Eleje volt, vége, nem dadogtam.

– *Hogyan szól IV. Károly francia király híressé vált szállóigéje? „Párizs megér egy misét.” Kamuti Jenő számára sok misét ért meg Párizs. Hányszor járt odaát?*

– Ötvenszer biztosan. Otthon érzem magam ebben a városban, gyakran ugyanabban a szállodában. Párizsban az ember nem tud unatkozni. Ha esik az eső, akkor sem. A Quartier Latinben szeretek sétálgatni, közben kis pirítóásokat és csigákat enni. Az impresszionista múzeum a kedvencem volt, sajnos egy állomás helyére költöztették, ami az én szememben már nem ugyanaz. Olyan kint élő magyarokkal hozott össze a sors, akik a város rejteit titkaiba avattak be. Erdélyi György barátom, egykori vívó például megmutatta, hol fejezték le Robespierre-t. Joseph-Ignace Guillotine francia sebészorvos 1789-ben javasolta a nemzetgyűlésnek az általa tervezett nyakazó szerkezet használatát. Az orvos szerint a szerkezet humanus kivégzést jelentett, szemben a pallossal. Elég csak nekünk, magyaroknak a Martinovics szécsenküvében az első áldozatra, Sigray Jakab grófra gondolni, akinek nem sikerült egy csapásra levágni a fejét.

– *Többször szóba hozta az öccsét. Vele kapcsolatban egy anekdota jut az eszembe. Régen volt, igaz. Rangos vívóverseny zajlott a Nemzeti Sportcsarnokban. Ember ember hátán. De nagyon sokan a „fontos emberrel”, Kamuti Jenővel akartak beszélni. És minduntalan öccsét kérdezték, nem tudja-e, hogy merre találják a bátyját. Laci öcsé megunt a kérdezősködést, és nyakába akasztott két táblácskát, amelyen az állt: „Nem tudom, hol van a Jenő.” A mellén magyarul, a hátán franciául. Egy másik emlék. Tavaly felavattuk a Keleti pályaudvaron édesapja emléktábláját, aki 1956-ban a vasutas forradalmi bizottság tagja volt. Ott volt a Kamuti család apraja-nagyja. Az első sorban többek között ott ült ön és az öccse. De a bemutatáskor csak önt üdvözölték. Ez nekem, a kívülállónak is rosszul esett.*

– Nekem is. Nem tudok másokat befolyásolni, de azt tudom, hogy mit köszönhetek neki, és azt is tudom, hogy Laciban csöppnyi féltékenység sincs velem szemben. Ifjúsági világbajnok volt, én nem nyertem, háromszor voltam második, ő is sokszoros magyar bajnok, Martini Kupát nyert és így tovább. Azért viseltem nehezen a megkülönböztetést, mert igazságtalannak érzem. Neki a dicsfényből nem jutott elég! Időnként én fürdök benne, ő pedig visszahúzódóbb. Filozofikus alkat. Sok mindent másképpen lát, mint ahogy én, de ez nem baj. Tizenöt évesen a középiskolás bajnokságon vívtam. Ő akkor volt tizenkettő, de már szintén vívogatott. A pincében volt egy fatüzeléses kályhánk. Két héttel a verseny előtt már nem engedte, hogy én vágjak fát, ne hogy elmeredjen a vállam. Megcsinálta azt is ezen a bajnokságon, hogy amikor az egyik zsűri véleménye szerint jogtalanul ítélte ellenem, Laci odament hozzá és belerúgott.

Folytatása a IV. oldalon

„Betakarítjuk, amit vetettünk”

Folytatás a III. oldalról

– Tipikus iskolás gesztus!
 – Majdnem kizártak miatta.
 – Tavalay együtt kerestük fel Párizsban a kilencvenöt éves, még aktív Jacques Ferrant, a jeles író-újságíró, a Bajnokcsapatok Európa Kupájának ötletgazdáját, korábban a L'Equipe szerkesztőjét, a France Football igazgatóját, hogy interjút készítsünk vele. Ferrant 2080-ra prognosztizálta a profi sport halálát. Ön hogyan látja a sport jövőjét?
 – Most felszálló ágban van, egyre jobban beleivódik a társadalomba, fontos eseménynek tűnik valamennyi földrészen. Minden nyolcadik embernek valamilyen köze van a sporthoz. A politika része. De ez nem újdonság. A jelenség negatív oldalát kettébontom: egyfelől – és ezt nem pejoratív élel mondom – erősödik a sport cirkusz jellege, másfelől a pénz soha nem látott módon ivódik bele a küzdelmekbe. Ennek a folyamánya a korrupció, a csalás, a doppingolás, amely egyre nagyobb méreteket ölt. Ma is esküszöm arra, hogy a sport jellemformáló erő az ember egyéniségének alakításában, de ma már egyre fogynak a becsületes, a tisztességes, a szavahihető, a fair play szellemében pályára lépő sportemberek.
 – Úgy tetszik, hogy a pénz egyre inkább a teljesítmény mércéje, de sajnos ez az egyetlen használható mérce.
 – A híres olasz vívómester, Italo Santelli szállóigévé nemesedett mondata így hangzik:

„Ma nem mondani be tust, holnap váltót hamisít.” Elgondolkoztató, hogy ma már az apró stiklik, a kis csalások nem számítanak bűnnek! Ha elveszítjük a sport morális értékeit, mindent elveszítünk. Egy szó, mint száz: amit Ferrant 2080-ra jósolt, azzal én is osztozom!
 – Nagyon sokat vállal ma is, rengeteget utazik. Ismeri az önfeledt pihenés érzését? Egy anekdotával érzékeltetem, hogy mire gondolok. A híres író a kifüggesztett hintaágyban ringatja magát. A szomszéd odaszól neki: „Pihenünk? Pihenünk?” A válasz. „Nem, dolgozom.” Másnap az író füvet nyír. A szomszéd odaszól neki: „Dolgozunk? Dolgozunk?” A válasz: „Nem, pihenek.”
 – Ismerem az önfeledt pihenést, és örömmel tölt el, ha sikerül megvalósítanom. De bevallom, hogy bennem egy örökös mozgás- és gondolatkenyszer munkálkodik, és nem tudok istenigazából pihenni. Sportos pihenés az enyém. Ha nagyon fáradt vagyok, elmegyek a Hélia Szállóba, és ott egy órát mozgok.
 – Vágyott valamire, amit nem sikerült elérnie?
 – Lehet, hogy komikusan hangzik, de nem jutottam el Kassára... Márai miatt... Pedig már többször nekiindultam. A másik pedig: szerettem volna valamilyen hangszeren játszani. A hegedülést elkezdtem, de abbamaradt. Valójában a zongorázás vonzott. A zenét nagyon szeretem, és hatással van rám ma is.

– A kedvenc szerzője akkor Márai?
 – Igen, és Hamvas Béla, valamint Gabriel García Márquez.
 – Zeneszerzője?
 – Chopin.
 – Festője?
 – Rippl-Rónai.
 – Verse?
 – Illyés Gyula: Egy mondat a zsarnokságról.
 – Filmje?
 – Az Oscar-díjas Tűzszekerek.
 – Kedvenc regényhőse?
 – A Pál utcai fiúk.
 – Legkedvesebb tárgya a lakásában?
 – Egy kicsiny etruszk-szobor. Az örökkévalóság jelképe. A másik pedig egy ugyan-csak kis alakú szobor a Szamothrakéi Niké, amelyet 1974-ben vehettem át, s amely alá azt írták: „A világ legjobb férfi törözője”. Sok nagy versenyen győztem 1973-ban, ezért ítéltek nekem a díjat. A szobor eredetijét egy győztes tengeri csata emlékére emelték Szamothraké szigetén, a Kr. e. 2. század elején. A hellenisztikus rodoszi iskola remekműveinek egyike. A 2,45 méter magas szobor a győzelem istennőjét, Nikét ábrázolja, amint egy hajóorra száll alá. Szamothrakén találták meg 1983-ban. Napjainkban a párizsi Louvre egyik fő látványossága.
 – Ki volt a legmeglepőbb személyiség, akit életében találkozott?

– Maurice Béjart, a táncos, akivel Mexikóvárosban találkoztam. A másik pedig Carlos Santana, a rockzenész és gitáros.
 – Hogyan viseli, hogy néhány nap múlva nyolcvanéves lesz?
 – Boldog embernek érzem magam. Egészséges vagyok, de rettenetesen félek attól, hogy egyszer rászorulok másokra. Sajnos világszerte divat, hogy a kora alapján ítélik meg az embert, és nem a tapasztalata, a tudása, a munkája alapján. Amikor elkezdtem a sebészeti pályát, úgy éreztem, hogy alkalmas vagyok egy nagyműtét levezetésére. Adjunktus kollégám azt mondta: „Gyere, majd én asz-szisztálok neked.” A főorvos azonban, aki szeretett, kijelentette: „Nem lehet. Még nem tud eleget.” Pedig nem követtem volna el hibát, de úgy ítélte meg, hogy fejben nem vagyok kész a nagyműtetre. Igaza volt. Visszakanyarodva a nyolcvan évre. Azt hiszem, a carpe diemnek idős korban van nagyobb jelentősége, mint a fiatal számára. Talán Fontenelle, a francia tudós mondta, hogy „betakarítjuk, amit vetettünk”. És ez a lényeg. És még valami: készen kell állnunk a szerencse befogadására. Édesanyám mondata jut az eszembe, aki kilencvenhét éves korában, teljes szellemi tudatában így búcsúzott el tőlem: „Ne felejtse el, hogy az Isten a tenyerén hord téged!”

Kő András

Az Erzsébet hid budai lejárója még a harmincas évek elején is egészen másként festett – a jobb felső sarokban pedig ott látható a Gellért-hegy úgynevezett „bástyás villájának sziluettje”
 A szerző archívumából

Elillant, mint a füst

Fontos pont volt a Kárpát-medencében élő népek számára a Gellért-hegy lába, a Duna ugyanis messze fel és le itt a legkeskenyebb, s ez kiváló lehetőséget teremtett az átkelésre. A helyet a rómaiak is előnyösnek tartották, így a mai Belvárosi Nagyboldogasszony plébániatemplom helyén terpeszkedett a Contra Aquincum nevű erőd. Ez a váracska egyébként a honfoglalást is megélte, s csak a 11. században enyészett el. Feljegyzések szerint a Tabán első lakói a neolitikumban telepedtek le, őket pedig a kora vaskor népei és a kelta eraviszkuszok követték. A sort aztán a rómaiak, majd mindenféle népek után a magyarok, s végül a 14. században a török hódítók elől futó rácok zárták. Mivel a fentebb említett rész a tatárjárás óta jórészt üresen állt, az oldalokban és a síkon építették fel apró házacskáikat, ivóikat és kocsmáikat. A török hódoltság alatt a magyar lakosság elmenekült, ám a rácokat kevésbé zavarta a megszállás, sőt egyre többen jöttek ide.
 A városnegyed ma ismeretes neve a török eredetű Débágháne, más írással Tabakhane szóból származik, amelynek jelene Timár-telep. Mindez annyit tesz, hogy hajdan főleg cserzővargák és bőrösök műhelyeit láthatta ott az utas. Ez változott később Tabahonra, majd magyarosodott Tabánra. A név sok más hazai településen is használatban volt és fennmaradt, például Pécsen, Szegeden és Szolnokon.
 Az 1690. évi, magyarnak nevezett szerb vándorlást követően jelentősebb számban e népcsoport tagjai települtek a kör-

nyékre. Róluk lett a városrész Rácváros – hajdani ittlétükre ma a Rác-fürdő és egy árválgató kökereszt utal. Az új etnikai elem friss konyhakultúrát is hozott magával. Egyik különlegességük volt az ürmös borban főzött abált ponty, de a töltött káposzta és az akkoriban szokatlanul fűszerezett sült húsok is komoly vonzerőt jelentettek a mindig éhes pesti és budai polgárságnak. De érdemes volt idelátogatni a kőkancsóka ledu-gaszolt, pezsgőhöz hasonló plicer-wirmert is.
 Nagyot ugorva az időben, a Tabán halálos ítéletét 1878-ban kezdték írni, 1894-ben már szinte kész is volt az eltakarításáról intézkedő dokumentum, ám a teteszetoság miatt még egy kis időt nyert a városrész. A századforduló után tíz esztendővel már a pontos részleteket is sikerült kidolgozni, a világháború azonban közbeszólt, s ez ismételt haladékat jelentett. Az öreg terveket a harmincas évek elején porolták le, így összesen hétszáznegyvennyolc házat kívántak lebontani. Némi huzavona után, 1933-ra egy híján hétszázat ki is ürítettek, s 1934-re már park volt a helyükön. A maradékat a második világháború elejéig tüntették el, ami kevés pedig túlélte ezt, abban az ostrom vágott újabb „rendet”.
 A Tabán számos vonzó hellyel bírt, de ezek közül is kiemelkedett a hajdani Holdvilág utcában működő kocsmá, ahol egy idős, német származású asszony sütötte és főzte a libákat. A fenséges pecsenyékért és húslévesekért még Pestről is átjártak a polgárok. Két házzal arrébb volt egy másik műintézmény,

ahol töltött és körített csirkespecialitásokat kínáltak a nagyérdeműnek. Ha pedig valaki édességre vágyott, akkor is rálelt a számítására, hiszen első osztályú rétesek közül válogathatott. Fontos megemlíteni, seregnyi tabáni kocsmá – amelyek legtöbbször a konkurenciától eltérő, de mindig kiváló bort mértek – nem foglalkozott főzéssel. Ha valaki megéhezett, a pincér (vagy maga a tulajdonos) átszaladt a szomszédba, s kerített valamit a másik vállalkozás konyhájáról.
 Remek sajtokat is kínáltak a görbe utcákban szerénykedő vendéglők. Különösen népszerű volt a szerb hagyományból származó köményes és borsos, amelyet kis szeletekre vágva adtak föl a jóféle nedűk mellé. Ugyancsak örömmel eszegették eleink a házi disznótorosokat. Létezett hely, ahol hetente kétszer is ölték, mert a népek olyan tempóban fogyasztottak, hogy a ritkább utánpótlás már kikezdte volna a cég jó hírét. Mámoros tollal írt irodalmi művek szólnak az estefelé az egész Tabánt belengő nyálcsorgató illatokról.
 A fotón egyébként a Tabán kevésbé ismert alsó szélé látható. A jobb szélső épület volt a Fővárosi Közmunkák Tanácsának székháza, míg a háttérben a Gellért-hegy magasodik. A városvezetés állítólag többször kifogásolta, hogy a hivataloslag túl sok időt szánnak az ebédre, sőt az is számtalanszor előfordult, hogy holmi tabáni kocsmából mentek reggel dolgozni.

Lázin Miklós András

0 8 1 2

A Magyar Hírlap hétfői melléklete